

злочин, мета якої відплата та залякування, згідно інший – головними цілями покарання є виправлення та ресоціалізація злочинця. [2].

Список використаних джерел

1. Дроздов О., Дроздова О. Відмінності в правовому регулюванні та позитиви кримінального законодавства ФРН. *Закон і бізнес* Випуск 7 (1357). 2018. URL: <https://zib.com.ua/131909.html>

2. Гритенко О.А. Лекція до теми «Загальна характеристика (основні питання) Загальної частини кримінального права зарубіжних країн» Одеського Державного університету внутрішніх справ 2016. 19 с.

3. Кримінальний Кодекс Французької Республіки URL: <https://jurkniga.ua/contents/kriminalniy-kodeks-frantsuzkoi-respubliki.pdf>

4. Хелльманн У. Введення у кримінальне право Федеративної Республіки Німеччина. У кн.: Головенков П.В. Кримінальне укладання Федеративної Республіки Німеччина – Strafgesetzbuch (StGB). Научно-практический комментарий и перевод текста закона. Potsdam: URL: Universitätsverlag Potsdam, 2021. С. 37-63.

5. Немецкое уголовное право (Общая часть): Практикум / сост. и авт. коммент. П.С. Берзин. К.: Алерта, 2021. 388 с.

Вартилицька Інна Анатоліївна,

професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

КВАЛІФІКАЦІЯ СУСПІЛЬНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ДІЯНЬ ЗА СТАТТЕЮ 114-2 КК УКРАЇНИ: ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ

Повномасштабне воєнне вторгнення російського агресора 24 лютого 2022 р. стало поштовхом для невідкладних змін та доповнень норм кримінального законодавства з метою забезпечення адекватного кримінально-правового реагування на загрози для національної безпеки держави.

Законом від 24 березня 2022 р. Кримінальний кодекс України (далі – КК) доповнено статтею 114-2 «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану» [2]. 1 квітня 2022 р. законодавцем було прийнято Закон № 2178-IX, яким було внесено деякі зміни до прийнятої кримінально-правової новели [3].

Кожна з цих новел заслуговує доктринального осмислення, проведення глибокого наукового дослідження. На думку науковців, викладення власного бачення щодо дискусійних положень

кримінально-правової норми, передбаченої ст. 114-2 КК, як і інших, допоможе подолати складнощі опанування як у пересічних громадян, так і у правозастосовців [1, с. 326].

Одним з питань, яке вимагає досконалого аналізу, є здійснення відмежування несанкціонованого поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. 114-2 КК України) від державної таємниці (ст. 111 КК України) та шпигунства (ст. 114 КК).

Законодавець встановлює чіткі межі кваліфікації діянь, вказуючи в ч. 3 ст. 114-2 КК на дії, передбачені ч.ч. 1 та 2 ст. 114-2 КК, вчинені з метою надання такої інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, або іншим незаконним збройним формуванням, за відсутності ознак державної зради або шпигунства.

Необхідно зазначити, що під час кваліфікації суспільно-небезпечного діяння за ст. 114-2 КК потрібно відрізнити від державної зради та шпигунства за широким колом ознак складу кожного з розглядуваних кримінальних правопорушень.

В першу чергу, важливо звернути увагу на предмет кожного з розглядуваних кримінальних правопорушень. Предметом діяння у ст. 114-2 КК, є інформація про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів (ч. 1), а також інформація про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості (ч. 2). Законодавець підкреслює, що предметом є відповідна інформація, яка попередньо не була розміщена (поширена) у відкритому доступі визначеними суб'єктами – Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України, Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України чи Службою безпеки України або іншими уповноваженими державними органами, а також в офіційних джерелах країн-партнерів.

Опис предмету у ст. 114-2 КК здійснюється шляхом розкриття змісту інформації і окреслення суб'єктів, наділених правом оприлюднення відповідної інформації. Натомість предметом державної зради та шпигунства є відомості, що становлять державну таємницю.

Державна таємниця – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані

у порядку, встановленому законом, державною таємницею і підлягають охороні державою. Перелік відомостей, що можуть бути віднесені до державної таємниці, встановлений у ст. 8 Закону України «Про державну таємницю» [4]. Ознайомлення з цим переліком дає можливість констатувати, що зміст такого предмету як державна таємниця значно ширший та багатовекторний ніж та інформація, протиправні дії щодо якої і складають предмет протиправного діяння у ст. 114-2 КК.

Так, можуть кваліфікуватись як державна зрада у формі надання іноземній державі допомоги в проведенні підривної діяльності проти України або шпигунство, повідомлення представникам розвідки держави-агресора інформації про об'єкти інфраструктури, в які влучила ракета чи снаряд; про проведення громадських заходів, скупчення цивільних осіб, що дозволяє ворожим військам здійснити точкові удари.

Зміст суспільно-небезпечного діяння у складі кримінального правопорушення, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 114-2 КК, також вказує на суттєві відмінності у характеристиці ознак шпигунства як форми державної зради та самостійного складу шпигунства. У статті 114-2 КК мова йде лише про поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, у тому числі про їх переміщення територією України (ч. 1), а також поширення інформації про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості (ч. 2). Як поширення можуть кваліфікуватись розголос інформації, її опублікування, розміщення в ЗМІ чи соціальній мережі (через Viber, WhatsApp, розмістити у Facebook тощо), пересилання фото і відео, а також передача (повідомлення) хоча б одній особі – усно, через месенджер, по телефону тощо.

В той же час, якщо така інформація не розміщувалася (не поширювалася), однак, мали місце такі дії як створення, збирання, одержання, зберігання, розглядуваної інформації (наприклад, несанкціоновані фото- та відеозйомка руху або розташування ЗСУ, переміщення зброї, бойових припасів, зокрема і наданих в якості іноземної військової допомоги тощо), можна стверджувати, що має місце шпигунство або дії з метою надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України. І вчинене може кваліфікуватись за статтями 111 або 114 КК, за наявності інших ознак кожного з цих складів кримінального правопорушення.

Крім ознак протиправного діяння, необхідно звернути увагу на обстановку його вчинення, адже здійснюване поширення інформації

утворює склад кримінального правопорушення лише у разі його скоєння в умовах воєнного або надзвичайного стану. На кваліфікацію діяння у формі шпигунства, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України (ст. 111 КК) як і складу шпигунства (ст. 114 КК) вчинення його в умовах воєнного або надзвичайного стану чи поза таким станом не впливає.

Також можна звернути увагу і на особливості суб'єкта кримінального правопорушення.

У складі правопорушення за ст. 114-2 КК суб'єкт загальний. Якщо ж передача іноземним (крім держави-агресора) підприємствам, установам, організаціям або їх представникам відомостей, що становлять службову (не таємну) інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідальної діяльності, у сфері оборони країни, вчинена особою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, діяння кваліфікується за ст. 330 КК. Аналогічно розголошення відомостей, що становлять державну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, за відсутності ознак державної зради або шпигунства, повинно кваліфікуватись як розголошення державної таємниці за ст. 328 КК.

З точки зору теорії кваліфікації кримінальних правопорушень за умов конкуренції загальної та спеціальної норми обумовленою є кваліфікація саме за ст. 328 КК. І при цьому виникає питання, настільки справедливим і обгрунтованим є покарання за вчинене діяння у виді позбавлення волі до п'яти років за умови його кваліфікації за ст. 328 КК, якщо поширення інформації з метою надання такої інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, або іншим незаконним збройним формуванням, за відсутності ознак державної зради або шпигунства, караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років.

Список використаних джерел

1. Мовчан Р.О. Аналіз кримінально-правової новели про несанкціоноване поширення військово значущої інформації (ст. 114-2 Кримінального кодексу України) // Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 4. С. 326-330. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/77>

2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому поширенню інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчиненому в умовах воєнного або надзвичайного стану: Закон України

від 24 березня 2022 року № 2160-IX *Режим доступу:* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2160-20#n10>

3. Про внесення змін до статті 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Російської Федерації: Закон України від 1 квітня 2022 року № 2178-IX *Режим доступу:* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

4. Про державну таємницю: Закону України від 21 січня 1994 року № 3855-XII *Режим доступу:* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>

Вознюк Андрій Андрійович,
завідувач наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
професор

ПОРУШЕННЯ ЗАКОНІВ І ЗВИЧАЇВ ВІЙНИ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СПІВУЧАСНИКІВ

Значна кількість воєнних злочинів в Україні вчиняється у співучасті. Це закономірно, оскільки військовослужбовці зс рф воюють у складі військових підрозділів – об'єднань різних за кількісним та якісним складом. Більшість військових завдань виконують групи. Вище військово-політичне керівництво рф толерує, а в певних випадках – віддає накази про жорстоке поводження з військовополоненими та цивільним населенням чи інші порушення законів і звичаїв війни, а також заохочує до вчинення таких деліктів.

У зв'язку з цим важливо проаналізувати практику застосування норм про співучасть під час кваліфікації порушення законів і звичаїв війни. Незважаючи на те, що ці питання вже частково розглядалися в наукових публікаціях [1–5], існує потреба у пошуку шляхів розв'язання проблем, які існують у цій сфері правозастосування.

Найбільш поширеною формою співучасті в порушенні законів і звичаїв війни, яка трапляється у вироках суддів, є група осіб за попередньою змовою. Значно рідше комбатантів з боку агресора засуджують за вчинення злочину, передбаченого ст. 438 КК України, *групою осіб. Наприклад, вироком Котелевського районного суду Полтавської області від 26 грудня 2022 р., громадянина України, мобілізованого до так званої армії «дчр» для участі у проведенні бойових дій проти України на боці рф., Особу-4 засуджено за ч. 1 ст. 28 ч. 1 ст. 438 КК України за те, що він 5 березня 2022 р. перебуваючи в селі Руські Тишки Харківського району Харківської області, яке на*